

2(62)

РЕГІОНАЛЬНА
БІЗНЕС-ЕКОНОМІКА
ТА УПРАВЛІННЯ

2019

Регіональна бізнес-економіка та управління: науковий, виробничо-практичний журнал. –
Вінниця: ТОВ «Твори», 2019. – № 2. – 123с.

У щоквартальнику ПВНЗ «Вінницький фінансово-економічний університет» висвітлюються актуальні питання з економіки та управління підприємствами, фінансів, менеджменту, обліку та аудиту.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто прагне отримати ґрунтовні знання теоретичного і прикладного характеру.

Редакційна колегія: Сахно А.А., д.е.н., професор (головний редактор); Білоконний П.Г., д.е.н., професор; Молчанов П.А. д.тех.н., професор; Гречишкіна О.О., к.е.н., доцент (Білорусь); Мераб Хохобаія., к.е.н., доцент (Грузія); Тимрієнко І.Ю., к.е.н., доцент; Гевчук А.В., к.е.н., доцент; Боковець В.В., д.е.н., професор; Поліщук Н.В., к.е.н., доцент (заступник головного редактора); Москвічова О.С., к.е.н., доцент; Григорук І.О., к.е.н., доцент; Луцяк В.В., д.е.н., професор; Сташко І.В., к.е.н., доцент; Бутинець Ф.Ф., д.е.н., професор; Коробка Ю.П. (редактор)

Відповідальність за підбір та викладення фактів у підписаних статтях несуть самі автори. Висловлені у цих статтях думки можуть не співпадати з точкою зору редакційної колегії і не накладають на неї ніяких зобов'язань.

Засновник і видавець: Вінницький фінансово-економічний університет

Адреса редакції: вул. Пирогова 71а, кім. 301
м. Вінниця, 21037, Україна
Телефон/факс: 8 (0432) 53-47-27, 50-55-51

Рекомендовано до друку Вченою радою
Вінницького фінансово-економічного університету
Протокол № 9 від 27 травня 2019 року

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 9838 від 17.05.2005р.
Журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України
(Додаток 5 до наказу Міністерства освіти і науки України
від 15.04.2014 р. № 455)

Формат 70x100x 1/16 Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 7,4. Наклад 100 прим.
Замовлення № 8555/1

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Рибаченко О.М.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а.
Тел.: (0432) 603-000,
(096) 97-30-934, (093) 89-13-852.
e-mail: tvoru@tvoru.com.ua
http://www.tvoru.com.ua

© Вінницький фінансово-економічний університет

Вінницький фінансово-економічний університет

Регіональна бізнес-економіка та управління
Науковий виробничо-
практичний журнал

№ 2(62),
Червень, 2019 рік

Зміст

ВСТУП.....2

Теорія та механізм регулювання регіональної економіки

Боковець В.В., Гарафонова О.І., Яковишина Н.А. Проблеми медіапростору України та процеси управління його комерціалізацією.....3
Бондарчук Л.В., Андрущенко Н.О. Система управління підприємством за умови консультаційних засобів управлінських рішень.....10
Громова О.Є., Горпинюк Ю.Ю., Романова Д.М. Ефективність інтернет-технологій у маркетинговій діяльності сучасного підприємства.....17

Форми організації бізнесу, менеджменту і виробництва

Громова О.Є., Шипка К.О., Збавитель А.І. Менеджмент в портах України.....28
Луцjak В.В., Семчук І.А. Визначення моделі реакції ринку біопалива на рівень розвитку стандартів якості та перспективи її застосування.....34
Москвічова О.С., Шпатар А.С. Теоретичні аспекти побудови оптимальної організаційної структури управління підприємством.....41
Осіпова Л.В., Козачун К.І. Проблема формування ефективної боргової політики в умовах зростання державного боргу.....50

Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит

Гевчук А.В., Білоконний П.Г. Правопорушення в обліку розрахункових операцій та матеріальна відповідальність посадових осіб.....59
Крисак А.О., Мусієнко О.Л. Малі підприємства в Україні: проблеми та перспективи.....68
Поліщук Н.В., Погомій К.В. Розвиток інноваційної діяльності підприємств АПК.....76
Сахно А.А., Трохимчук О.В., Дудник В.М. Фінансовий менеджмент як система управління підприємством.....83

Управління бізнесом і соціальним прогресом у регіоні

Мартінова Л.Б., Маршук Л.М. Міжнародний досвід наповнення місцевих бюджетів та можливості його впровадження в Україні.....91
Паламаренко Я.В., Волошенко Н.Н., Лукомська Я.І. Переваги та недоліки фінансового планування на аграрних підприємствах України.....98
Сахно А.А., Ліховіцька М.В., Черната А.Р. Формування пріоритетів розвитку у птахопродуктовому підкомплексі АПК України.....104
Юрчик І.Б. Особливості розвитку соціальної сфери в умовах євроінтеграції.....111

Реферати наукових статей журналу.....117
До відома авторів.....123

5. Ненно І.М. Зменшення інтегрального ризику банкрутства за рахунок використання переваг ризик-менеджменту. Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: зб наук. пр. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2018. №851. С. 27-35.
6. Alderton P. Lloyd's Practical Shipping Guide. Port Management and Operations. London: Informa, 2008.429p.
7. Report of the Inter-Agency and Expert Group on Sustainable Development Goal Indicators. Economic and Social Council of the United Nations. 2018. #3. Rev. 1. URL: <http://undocs.org/en/E/CN.3/2018/2Rev.1>

УДК 339.13.024

Луцяк В.В.,

доктор економічних наук, доцент

Вінницького національного аграрного університету

Семчук І.А.,

заступник директора з навчальної роботи

Технологічно-промислового коледжу

Вінницького національного аграрного університету

ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ РЕАКЦІЇ РИНКУ БІОПАЛИВА НА РІВЕНЬ РОЗВИТКУ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ

Розвиток ринку біопалива залежить від ключових змінних, що прямо чи опосередковано пов'язані з ланцюгами створення вартості та стандартами якості в цих ланцюгах. Наведений перелік стандартів якості для біопалива показує, що у національному та міжнародному масштабах розробляються або вже розроблені численні стандарти та ініціативи щодо стандартизації. В даній роботі досліджено функцію розвитку стандартів якості в контексті розгляду найважливіших аспектів, пов'язаних з їх використанням. Дані умови визначають необхідність сільськогосподарських підприємств у розробці політики маркетингу взаємодії при виробництві біопалива, що може ґрунтуватись на засадах інноваційно-дифузійної теорії. На основі подібності дифузії інновацій до розвитку форм стандартів якості запропонована відповідна гіпотетична стандартна модель реакції ринку біопалива на рівень розвитку стандартів якості. В межах запропонованої моделі визначено ряд етапів що до реакції ринку на рівень розвитку стандартів якості в часі. Крім того запропоновано класифікацію стандартів забезпечення якості на основі концепції загальної, вертикальної стандартизації та стандартизації угод. На основі запропонованої моделі дифузії стандартів забезпечення якості пропонується здійснити дослідження маркетингової політики взаємодії сільськогосподарських підприємств з виробництвом біопалива.

Ключові слова: ринок, біопаливо, стандарт, якість, модель.

The development of the industrial economy has led to an increase in energy use. The transition from a fossil economy to a biologically based economy is proposed as a solution to a sustainable society. At the same time, standardization of biofuels can contribute to the growth of

world trade. The development of standards can be represented by a model explaining the relationship between market development and the standard-setting process to determine the methods and ways of interaction between agrarian enterprises-producers of biofuel.

Standardization is widely recognized as a factor of globalization and institutionalization. At the same time, the need to expand the interaction of agrarian enterprises and develop appropriate models is considered.

The purpose of given paper is to determine the model of reaction of the biofuel market to the level of development of quality standards and prospects of its application in the research of marketing policy of interaction of agricultural enterprises-producers of biofuel.

Developments in the biofuels market are depending on the key changes that directly or indirectly supports by value chains and the quality standards in those chains. The presented list of standards for biofuel shows that national and international standards are developing or have already been developed. This study explores the development of the biofuel standards in the context of addressing the most important aspects and issues. Given conditions are emphasizes the need of agricultural enterprises to provide marketing policy of interaction producing biofuels that can base on innovation-diffusion theory.

On the basis of similarity of diffusion of innovations to development of forms of quality standards, the corresponding hypothetical standard model of interaction of the biofuel market to the level of development of quality standards is proposed. Within the framework of the proposed model, a number of steps have been identified regarding the market response to the level of development of quality standards over time. It also proposed to classify quality standards based on the concepts of general, vertical, and standardization of transactions. On the basis of the proposed model of diffusion of quality standards, it is proposed to carry out research into the marketing policy of the interaction of agricultural enterprises-producers of biofuels.

Key words: *market, biofuels, standard, quality, model.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток промислової економіки призвів до збільшення енерговикористання [6]. Протягом минулого століття велике споживання викопних ресурсів негативно вплинуло на довкілля, суспільство та економіку. Очікуване зростання майбутнього світового попиту на енергію, ймовірно, посилить такі негативні наслідки [9]. Перехід від викопної економіки до економіки, що базується на біологічній основі, пропонується як рішення до стійкого суспільства [5]. Очікується, що споживання біопалива стане важливою опорою в такому суспільстві. При цьому, стандартизація біопалива може сприяти зростанню світової торгівлі. Стандарти необхідні для товарознавчого визначення продукції та розвитку ринків на інституційній основі. Розвиток системи стандартів може бути представлений моделлю, що пояснює зв'язок між розвитком ринку та процесом створення стандартів для визначення методів та способів взаємодії сільськогосподарських підприємств-виробників біопалива.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Стандарти з біопалива можуть вважатись важливою передумовою розвитку відповідних ринків, про ідеться в [11]. Важливість стандартів з біопалива розглядаються групами дослідників та організаціями [2, 11]. В [4] вказується, що у національному та міжнародному масштабах розробляються або вже розроблені численні стандарти та ініціативи щодо стандартизації.

Стандартизація визнається чинником глобалізації? про що ідеться у [9] та інституціоналізації, про що ідеться у [10].

Важливість технологічних змін, заснованих на розширенні стандартизації, є рушійним фактором динаміки попиту та пропозиції [12]. У зв'язку із цим, у [5] ідеться про необхідність розширення взаємодії виробників та розробки відповідних моделей.

Формулювання мети статті. Метою даної роботи є визначення моделі реакції ринку біопалива на рівень розвитку стандартів якості та перспектив її застосування при дослідженні маркетингової політики взаємодії сільськогосподарських підприємств з виробництва біопалива.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробництво біопалива в світі зросло на 7% у 2018 році, і очікується 3% річного приросту виробництва протягом наступних п'яти років (рис. 1). Дана статистика не відповідає стабільному 10-відсотковому приросту випуску продукції на рік, необхідному для забезпечення відповідності стратегічному плану розвитку світового ринку біопалива до 2030 року. Для зниження витрат, збільшення розширеного споживання біопалива та забезпечення виконання стратегії необхідною є посилення підтримка маркетингової політики та інновацій.

Рис. 1. Світове виробництво біопалива 2010-24 та прогноз споживання біопалива у 2025 та 2030 роках.

Джерело: [8].

Стандарти розглядаються як незалежні рішення або найкращі практики, виражаючи спільний інтерес дотримання зобов'язань та задоволення очікувань при значному поширенні продукції [7]. Концепція стандартизації має схожі риси до моделювання та покращує обмін інформацією в бізнес-процесах [1]. На практиці, стандарти містять технічні умови або інші визначені критерії та проявляються у протоколах, приписах та правилах у документах, що відкриті для загального доступу [13]. Можна сказати, що стандарти мають концептуальну схожість з товарознавчою характеристикою продукту чи корисною моделлю з його виробництва [3].

Історичне використання етанолу, рослинних олій та деревної стружки в багатьох галузях промисловості призвело до широкого розвитку стандартів. Підвищений інтерес до використання цих продуктів як біопалива створив новий погляд на їх якість. Протягом останніх десятиліть було розроблено значну кількість стандартів якості для різних видів біопалива (табл. 1).

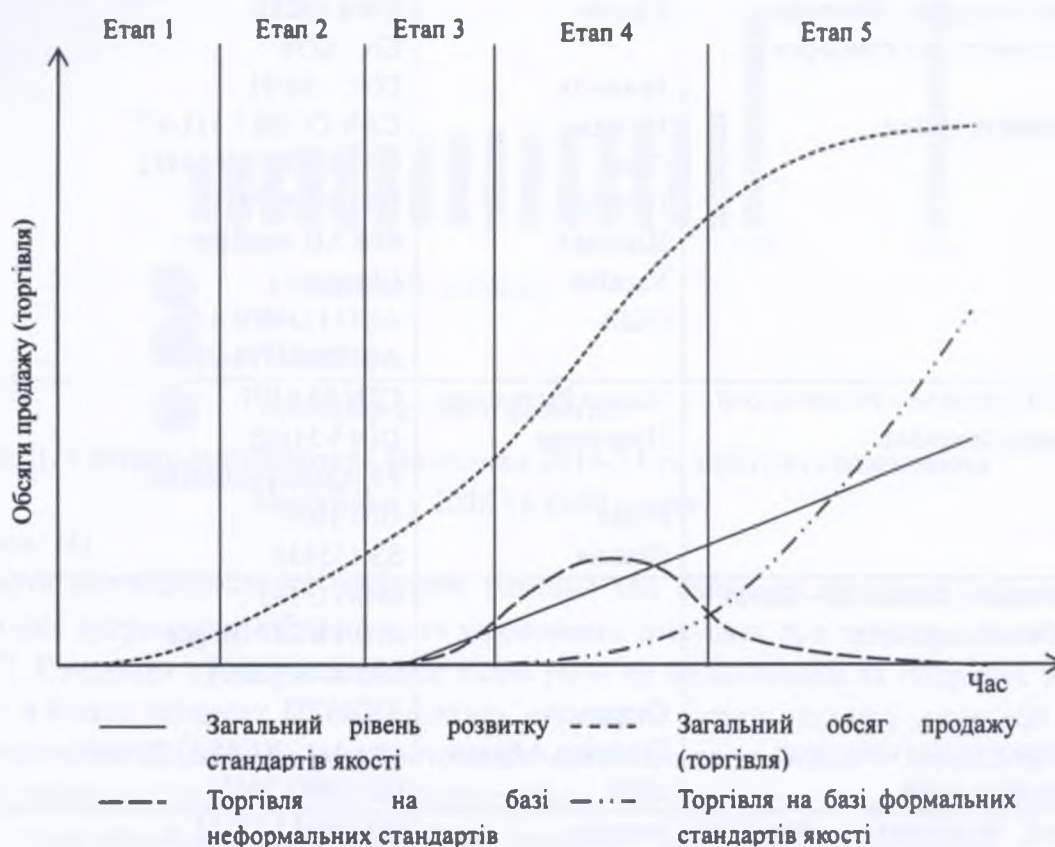
Перелік стандартів якості для біопалив

Біопаливо	Регіон	Стандарт
Рідкі біопалива – Біодизель Континентальні стандарти Стандарти країни	Європа Аргентина Австралія Австрія Бразилія Канада Індія Малайзія Перу США	EN 14214 EN 590 Resolution 1283/2006 Fuel Quality Standards Act 2000 Fuel Standard (Biodiesel) Determination 2003 ON C1191 ANP Resolution 15/2006 / ANP 42 CAN/CGSB-3.520 IS 15607 B5 Palm Biofuel Blend-Specification Decree D.S. N - 021-2007 ASTM 975 ASTM D6751 ASTM D7467
Рідкі біопалива – Біоетанол Континентальні стандарти Стандарти країни	Європа Бразилія Канада Данія Польща Швеція Україна США	CWA 15293 EN 15376 DNC - 01/91 CAN/CGSB 3.511-93 DS DSF/PREN 15492 PN - 91/A-79521 SEKAB standard Ukrspirit ASTM D4806 – 09 ASTM D5798-98a
Рідкі біопалива – Рослинні олії Стандарти країни	Чеська Республіка Німеччина Італія Швеція	CSN 65 6507 DIN V51605 RK-Qualitätsstandard UNI 10635 SS 155436
Газоподібні біопалива – Біогаз Глобальні стандарти Континентальні стандарти Стандарти країн	Європа Південна Африка Індія	ISO/TC 193 ISO/TC 255 Biogas ISO 20675:2018 EN 16723 Gas Act: (NERSA) Biogas (IS 16087:2013)
Тверді біопалива – дерев'яні пелети Стандарти країни	Австрія Німеччина	ÖNORM M 7135 DIN 51731
Тверді біопалива – В цілому Глобальні стандарти Континентальні стандарти Континентальні стандарти	Європа	ISO/TC 238 CEN/TC 343 CEN/TC 335, TS 14961:2005 CEN/TC 335, TS 15234:2006

Джерело: розроблено автором за [4].

Як видно з Таблиці 1, у національному та міжнародному масштабах розробляються або вже розроблені численні стандарти та ініціативи щодо стандартизації. В сучасних умовах господарювання, для сільськогосподарських підприємств необхідною є розробка політики маркетингу взаємодії сільськогосподарських підприємств з виробництва біопалива, що може ґрунтуватись на засадах інноваційно-дифузійної теорії. Згідно цій теорії, дифузія інновацій пов'язана із розповсюдженням стандартів якості та відбувається за S-подібною кривою. Схожа закономірність може мати місце в процесі розробки стандартів якості та прийняття їх ринком. В цілому, суб'єкти ланцюгів створення вартості або наукові установи відповідають за початкову розробку стандартів на основі власних розробок та набуття певного досвіду виробництва конкретного продукту. Ці неофіційні технічні стандарти якості часто формуються на місцевому рівні у стихійному процесі. Неформальні технічні стандарти якості часто досягають рівня формальних технічних стандартів якості, розроблених інститутами стандартизації для забезпечення широкомасштабної гармонізації [14].

На основі подібності дифузії інновацій до розвитку форм стандартів якості в нами запропонована розроблена відповідна гіпотетична стандартна модель. У цій стандартній дифузійній моделі передбачається потенційна кореляція між стандартизацією та торгівлею (рис. 1).

Рис. 1. Модель реакції ринку на рівень розвитку стандартів якості

Джерело: розроблено автором.

В межах запропонованої моделі визначено ряд етапів що до реакції ринку на рівень розвитку стандартів якості в часі (табл. 2).

Таблиця 2

Етапи моделі реакції ринку на рівень розвитку стандартів якості

Етап	Характеристика етапу
1	2
1	Розробка початкового продукту та створення первинних ланцюгів створення вартості
2	Виникнення та розвиток дрібної торгівлі
3	Спонтанне розроблення стандартів суб'єктами ринку (неформальні стандарти якості)
4	Розвиток стандартів інституціями із стандартизації (формальні технічні стандарти якості)
5	Торгівля обумовлена впровадженням формальних технічних стандартів якості переважає торгівлю на основі неформальних технічних стандартів якості

Джерело: розроблено автором.

Крім того, для опису моделі реакції ринку на рівень розвитку стандартів забезпечення якості, запропоновано класифікацію стандартів забезпечення якості на основі концепцій загальної, вертикальної стандартизації та стандартизації угод (табл. 3).

Таблиця 3

Класифікація стандартів забезпечення якості, що використовуються для розробки моделі маркетингу взаємодії сільськогосподарських підприємств з виробництва біопалива

Клас стандарту	Характеристика
Загальні стандарти	
Якість повітря, води та ґрунту	Визначення потоків відходів Вимірювання обсягів відходів
Стандарти стійкості	Вимірювання прямих та непрямих впливів на екологію та соціо-економічне середовище, включно: біорізноманіття; пряме / не пряме використання землі; добробут населення; якість повітря, води та ґрунту.
Стандарти безпеки	Безпека поводження з продуктом Системи моніторингу управління та безпеки, включно: змішування; зберігання; транспорт; розподіл.
Вертикальні стандарти	
Стандарти якості	Визначення властивостей продукту, включно: хімічні властивості; фізичні властивості; біологічні параметри.

Стандарти випробування якості	Визначення складу з використанням спеціального обладнання Визначення методів відбору зразків Визначення похідних продуктів
Стандарти обладнання	Технічні специфікації обладнання, що використовується в ланцюгах створення вартості, включно: виробництва; транспортування; зберігання; споживання.
Стандарти логістики	Збір сировини для виробництва продукції Транспортування, завантаження/розвантаження та зберігання продукції Утилізація відходів
Стандарти з укладання угод	
Стандарти щодо забезпечення умов контрактів	Специфікації щодо структури угоди Специфікації щодо змісту угод / стандартних положень

Джерело: розроблено автором.

На ринках, що розвиваються, певні типи стандартів можуть мати різну важливість для певного етапу розвитку рику і організації маркетингової взаємодії його суб'єктів.

Висновки. На засадах інноваційно-дифузійної теорії, під час виявлення взаємозв'язків між стандартизацією та розвитком ринку біопалива була запропонована гіпотетична стандартна модель дифузії. Ця модель базувалася на подібності між процесами стандартизації та дифузії інновацій. Зібрані в даному дослідженні дані не відкидають цю гіпотетичну модель, натомість дозволяють запропонувати класифікацію стандартів забезпечення якості на основі концепцій загальної, вертикальної стандартизації та стандартизації угод.

На основі запропонованої моделі дифузії стандартів забезпечення якості слід здійснити дослідження маркетингової політики сільськогосподарських підприємств з виробництва біопалива. В результаті проведення даного дослідження може бути розроблено методологічний підхід організації системи внутрішнього маркетингу і маркетингу взаємодії сільськогосподарських підприємств з виробництва біопалива.

Список використаних джерел та літератури:

1. Aronsson, A.L. (2006). Studying the interplay between design and diffusion in standard making. IT University of Göteborg: Göteborg. 40 p.
2. Biomass Energy Centre. (2010). Standards. Retrieved from: http://www.biomassenergycentre.org.uk/portal/page?_pageid=77,15108&_dad=portal&_schema=PORTAL.
3. Brunsson, N., Jacobsson, B. (2000). A world of standards. Oxford: University Press. 175 p.
4. Doren, D.v. (2010). Improving trade mechanisms of Biobased commodities: Evaluating current status and identifying initiatives regarding standardisation and certification. Port of Rotterdam & Copernicus Institute (Utrecht University): Rotterdam. 88 p.
5. Harmsen, P. and H. Bos. (2010). Communicatie Biobased Economy: Overzicht informatiefolders. Wageningen UR Food & Biobased Research. 56 p.

6. International Energy Agency. (2007). Energy Use in the New Millennium: Trends in IEA Countries. International Energy Agency & Organisation for Economic CoOperation and Development. 169 p.
7. Markus, M. Gelinas, U.J. (2006). Comparing the Standards Lens with Other Perspectives on IS Innovations: The Case of CPFR. International Journal of IT Standards and Standardization Research. 4(1): P. 24-42.
8. Pharoah Le Feuvre. (n.d.). Tracking Clean Energy Progress. Retrieved from: <https://www.iea.org/tcep/transport/biofuels/>
9. Strange, T. and A. Bayle (2008). Sustainable Development: Linking economy, society, environment. Organisation for Economic Co-Operation and Development. 146 p.
10. Telser, L.G. (1986). Futures and Actual Markets: How they are Related. The Journal of Business. 59(2). P. 5-20
11. Vis, M., Vos, J., Berg, D. (2008). Sustainability Criteria & Certification Systems for Biomass Production. BTG Biomass Technology Group BV: Enschede. 133 p.
12. Vries, B.J. (2008). M.d., Sustainable science: An Introduction (course), Utrecht University.
13. Wettig, J. (2002). New developments in standardisation in the past 15 years: Product versus process related standards. Safety Science. 40: P. 51-56.
14. Wikipedia. (2019). Standard. [cited 26-09-2019]; Retrieved from: http://en.wikipedia.org/wiki/Technical_standard.

УДК 658.3:005

Москвічова О.С.,

кандидат економічних наук, доцент

Вінницького фінансово-економічного університету

Шпатар А.С.,

студентка Вінницького фінансово-економічного університету

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ ОПТИМАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Дана стаття має на меті дослідження організаційної структури управління підприємства. В ній розглянуто сутність поняття і принципи побудови організаційної структури управління підприємства; досліджено організацію управління та типи організаційних структур; прослідковано етапи і методи проектування організаційних структур. Обґрунтовано їх адаптацію та використання в сучасних умовах. Узагальнено наявні типи організаційних структур управління підприємствами. Зазначено, що залежно від характеру зав'язків між окремими підрозділами підприємства розрізняють різні типи організаційних структур управління. Здійснено типізацію організаційних структур управління підприємством за ступенем їх структурної складності та функціональної керованості.

Ключові слова: підприємство, управління, управління підприємством, організаційна структура підприємства, структура управління, типи організаційних структур управління.